

3. A hitoktató személye, felkészültsége - képzése

3/a Hitoktató személye

Hitoktatói megbízás személyei: hitoktatási feladatok ellátására a helyi ordináriustól (püspöktől) megbízást kaphat: lelkipásztori tevékenységet folytató személy (plébános, káplán, diakonus), és plébánosi ajánlás esetén: megbízott világi hívő. Az említett hitoktatási feladatok ellátására megbízást kapó személyek közül, most elsősorban a világi hitoktatók szükséges személyiségjegyeit, felkészültségét, feladatait szeretném kiemelni, melyek természetesen bizonyos értelemben a lelkipásztori feladatokat ellátókra is vonatkoztathatók. A hitoktató megfelelő személyét keresve a kétirányú megközelítés vezet helyes eredményre. Ez a kétirányú megközelítés az emberi és a szakmai.

Emberi alkalmasság

A hivatások gyakorlásában a szakmai tudásháttér mellett nagyon komoly jelentősége van annak, hogy emberileg, személyiségjegyeiben, életvitelében alkalmas-e a megfelelő feladatellátásra. Nagyon egyszerű példával élve, ne menjen óvó néninek, aki nem tud a kisgyerekekkel kapcsolatot teremteni. Csak az lehet igazán jó pedagógus, aki szereti és tiszteli a gyerekeket. Gondolok itt elsősorban a gyerekek szeretetére, a nyitottságra, a mások tiszteletére, a kreativitásra, a rugalmasságra, a műveltségre, a kommunikációs képességre, a megbízhatóságra, a felelősségérzetre, a pedagógiai tapintatra, az őszinteségre, a megértésre, az igazságosságra, a szociális érzékenységre.

A hitoktató tanít, és bizony megfoghatatlan témát, a hitet, melyet nem lehet egyszerűen albumból kikeresni, térképre elhelyezni, írásvetítőn felrajzolni. Ezért a hitoktatás emberileg csakis arra bízható, aki lelkileg érett a hitvallásra, és alkalmas a hitről való tanításra. Aki a keresztény értékrendet teljes egészében magáénak vallja, hiszen a diákok előtt a legfontosabb a példa. Ez a példa ő maga: személyisége, meggyőződése, életvitele. Ha életpéldája a mindennapokban nem egyezik a tanított igazságokkal, hiteltelenné válik ő maga is, de amiről tanít, az is. Ezzel mély károkat okozhat gyerekek, szülők lelkében egyaránt, és az Egyházzal alkotott véleményt is rossz útra terelheti. Felelőssége tudatában kell mások elé állnia.

Szakmai alkalmasság

Az emberi alkalmasság másik dimenziója pedagógiai tevékenységével van összefüggésben. Mint ahogy a pedagógussal szemben is vannak emberi alkalmassági tényezők, ugyanazok teljes mértékben érvényesek a hitoktatóra is.

A szakmai alkalmasság követelménye az elméleti felkészültség: a tanítandó gyerekek, fiatalok korosztályi adottságainak ismerete, és a tanítandó anyag átfogó, összefüggéseiben is ismerő tudása. A hitoktatónak pedagógiai módszertani ismeretekkel kell rendelkeznie, mely elengedhetetlen a diákok megszólíthatósága, megértése, fegyelmezése és értékelése során egyaránt. Ennek alapfeltétele a tudatos felkészülés.

Egyházi Törvénykönyv

775.kán.-2. §: *A helyi ordináriusnak legyen gondja arra, hogy azok, akiket - akár nem katolikus iskolában is - **hitoktatónak neveznek ki, kitűnjenek tanításuk helyessége, keresztény életük tanúságtétele és pedagógiai hozzáértésük tekintetében.***

Egyetemi pedagógiai tanulmányaink során megismerkedhettünk a két alapvető pedagógus típussal. A logotrop típusú pedagógussal, akit döntően szakmai érdeklődés jellemez, de a személyek iránt közömbös, és a **podropot típusú pedagógussal**, aki elsősorban azért lett pedagógus, mert emberekkel szeret foglalkozni. Erényei: jó emberi viszonyai vannak, lelki problémák megoldója, közösségért él jókedvű, jó hangulatot teremt. Eredményes hitoktató az lehet, akit a podropot típusú pedagógus erényei jellemeznek.

Magyar Kateketikai Direktórium 2000.

„A katekéta Krisztus és az egész közösség szakavatott tanúságtevője, és szolgálatát a keresztény közösség nevében, püspöki küldetéssel végzi. A katekéta az Egyház nevében működik, mint a Szentlélek ajándéka a közösség számára. Ezért az egész közösség szeretete, megbecsülése, támogatása és imája övezi őt.

A katekézis megújulása elsősorban a hitoktatók személyén múlik. A katekéta feladata a katekézis konkrét nevelési céljainak megvalósítása tanítással, személyes példájával, készletével és vezetésével. Ezért minden katekétának tudatában kell lennie, hogy csakis személyes tanúságtételével képes a rábízottakat Isten felé vezetni. Legyen tehát jellemzője a keresztény remény és optimizmus, hiszen az evangélium örömét csakis derűs lelkiületű igehirdető tudja közvetíteni. Éljen benne az a szeretet, amellyel Jézus szeret minket, hogy a tanítványok általa is megismerjék Jézust. A katekéta személyes felelősségét növeli, hogy nemcsak a kisgyermeknek nagy része, hanem sok felnőtt is a katekéta személyéhez kapcsolja Jézusképét.

Így a katekétával szembeni legfőbb követelmény, hogy legyen élő hite, hiszen csak élő hitű katekéta tud hitet ébreszteni, és hitre nevelni. Ezért csak az legyen katekéta, aki maga is élő hitű, jóra törekvő, elkötelezett keresztény:

- aki aktív tagja a közösségnek,
- aki feladatát az érdekelt szülők és a keresztény szülők bizalmát élvezve végzi,
- akit Krisztus szeretete sürget az Evangélium szolgálatára,

- aki kész együttműködni, a plébánossal és a többi lelkipásztori munkatárssal,
- akinek átfogó képe van az Egyház katekétikai feladatairól.

A katekéta legyen alapvetően becsületos, kiegyensúlyozott, kultúrált és művelt ember. Legyen imádságos lelkületű és áldozatkész – olyan, mint a jó szülő. Közösségi lelkületű, együttműködésre képes, tanúságtevő, hitében magalapozott és szakmailag megfelelő, fogékony az újra, befogadó és kezdeményező. Legyen missziós lelkületű, olyan, aki képes az evangelizációra, a kapcsolatteremtésre, közösségteremtésre, a gyerekek, a fiatalok, a felnőttek és a szülők megszólítására.

Ne legyen önző, anyagiás, sértődékeny vagy személyválogató. A prófétai hivatás a katekétától szilárd, egyházas lelkiséget, komoly doktrinális, módszertani felkészültséget és nagyon mély szeretetet követel Isten és a felebarátok iránt.

Túl azon, hogy megfelelőképpen ismeri az általa előadott üzenetet, legyen látható jele annak, hogy életével is közvetíti azt.

Ne legyen katekéta az, aki el van tiltva a szentségektől, aki szélsőséges elveket vall, vagy aki kompromitálta magát, és nem tudja megnyerni a keresztény közösség bizalmát. Mindezekből következik, hogy a katekéta élő hite”

3/b Hitoktató felkészültsége

Amint azt már az előzőekben levezettem a plébános kötelessége a hitoktatásról gondoskodni. A gondoskodás fogalomkörébe tartozik az is, ha a hitoktatási feladatok elvégzését hitoktató munkatársakkal látja el. Mivel a területén élő keresztény közösséget közvetlenül ő ismeri, így az ő személyes ajánlását szükséges csatolni a hitoktatási megbízás mellé, melyet az egyházmegye püspöke érvényesít. Érvényességi ideje egy év. Az elsőrendű szempont a keresztény élethivatás gyakorlása és a megfelelő végzettség.

Egyházi Törvénykönyv

780. kán.: A helyi ordináruisok gondoskodjanak arról, hogy a **hitoktatók kellő felkészítést kapjanak** feladatuk megfelelő betöltésére, vagyis hogy folyamatos képzésben részesüljenek, az egyház tanítását kellőképpen megismerjék, és pedagógiai tudományok sajátos szabályait elméletben és gyakorlatban is elsajátítsák.

A felkészültség dimenziói:

1. Lelki felkészültség – erkölcsi követelmények

A keresztény lelkiség legyen jellemzője világnézetében, értékrendjében, életvitelében.

MKD: „A katekétának tudatos lelkiéletet kell élnie. A Jézusra jellemző lelkiség kialakítása a katekéta állandó feladata. Ennek kell megnyilvánulnia a katekéta egyházas lelkületében (sentire cum Ecclesia), sugárzó szeretetében, áldozatkészségében.... Tevékenységében mindig a katekézis lényegi célját, az egyén és a plébániai közösség hitének fejlődését szolgálja.”

2. Szakmai - Katekétikai felkészültség

A szükséges hittani (kateketikai) ismeretekben tájékozott legyen.

Hitoktatási ügyekben való tájékozottság – Egyházzal, közoktatással-hitoktatással kapcsolatos jogszabályok ismerete.

MKD: "Fontos, hogy a katekézist – a szükséges általános műveltséget is feltételezve – megfelelő képesítéssel rendelkező személy végezze, aki a Püspöki Kar által elfogadott katekétikai (hitoktatói) oklevéllel rendelkezik. A megfelelő katekétikai végzettség szükségességét az az igény alapozza meg, hogy a katekétának nemcsak tanúnak, hanem mesternek is kell lennie, aki a hitet a szükséges szakmai tudás birtokában tanítja."

3. Pedagógiai felkészültség

Gyermekek és fiatalok korosztálybeli adottságainak ismerete.

Személyiségért, személyiségfejlődésért, lelki épülésért, értékrend kialakulásáért és megszilárdításáért való felelősség:

Családi- és életkörülmények iránti érdeklődés,

Nemzetnevelés és az egyház feladatellátásáért érzett felelősségérzet

Erkölcsi képviselője az Egyháznak és társadalomnak.

Példaképe és tanácsadója legyen diákjainak:

A hazaszeretet, nemzettudat, viselkedéskultúra, mások megbecsülése.

Jellemzője legyen: empátia, megszólíthatóság, tapintat, kiegyensúlyozottság, jókedv.

Pedagógiai módszertani ismeretek.

4. Műveltségi felkészültség

„Mint pedagógus a műveltség letéteményese.” Ezért szüksége van kommunikációs műveltségre – beszédkultúra, hatékony tanítás érdekében. Mindennapját az iskolai közösségekben tölti, ezért elengedhetetlen az emberek közötti kapcsolat műveltségének birtoklása – diákok, szülők és pedagógusok közötti kapcsolatfenntartásban egyaránt.

Egyházi ügyekben való tájékozottságra kell támaszkodnia számos esetben, legyen ez fogalmi, biblíamagyarázati, egyháztörténelmi kérdés, de az adódó helyzetek megkívánják jogi, egyházpolitikai tájékozottságát is.!

Magyar Katolikus Direktórium 2000.

„A katekéták küldetése a hívő keresztény közösséghez szól. Ezért ezeknek a közösségeknek erkölcsi és anyagi felelőssége a katekéták képzésének biztosítása: A képzés során nem csupán az ismeretek és módszerek elsajátítása a cél, hanem elsősorban személyes nevelés és formálódás. A képzésnek táplálnia kell a katekéta hitét és lelkiességét. Ezen túlmenően a hitismereteket – teológiai, biblikum stb. – evangelizáló jelleggel kell számukra átadni.”

3/c Hitoktatóképzés

Magyar Katolikus Direktórium 2000. (MKD): „A felelős lelkipásztor egyik sajátos feladata, hogy munkatársakat keressen és neveljen. Keresse meg a közösségben az arra alkalmas fiatalokat, és személyes előkészítés után irányítsa őket megfelelő képzésre... A felelős lelkipásztor feladata, hogy a közösségből minél többen szerezzenek katekétai képesítést, hogy az egyes sajátos feladatokra mindig a legmegfelelőbb személyeket tudja kiválasztani. Ugyanakkor tudatosítania kell, hogy a képesítés megszerzése még nem jelent hivatalos megbízást. Ezt a megbízást, „canonica missio” – t, az illetékes ordinárius adhatja meg.”

A katekéták képzésének területei:

Óvodások katekétája	Felnőttek katekétája
Általános iskolások katekétája	Családok katekétája
A gyerekek szentségekre felkészítő katekétája	A különleges helyzetűek katekétája
Ifjúság katekétája	Katekumenátust vezető katekétai

MKD: „A katekézis különböző területei más-más feladatok elé állítják a katekétákat. A katekétákat ezeknek a feladatoknak megfelelő képzésben kell részesíteni.”

A katekétaképzés intézményei

Egyetemi, főiskolai katekétaképzés, Egyházmegyei katekétaképzés

Néhány példa (egyetemek – főiskolák): Pázmány Péter Katolikus Egyetem – Hittudományi Kar, Szegedi Tudományegyetem, Apor Vilmos Katolikus Főiskola (Zsámbék), Nyíregyházi Főiskola, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola (Budapest).

Melléklet (3): Napirenden a papképzés / Keresztény Élet

Speciális képzések:

Koordinátorképzés (feladata több hitoktató munkájának összefogása)

Egyházmegyei kerületi referensek és szaktanácsadók képzése

Ifjúsági vezetőképzők

Melléklet (4): Ifjúsági vezetőképzés /Keresztény Élet

Továbbképzések, lelkigyakorlatok, rekollekciók

MDK: „A szakmai továbbképzés terjedjen ki mind biblikus, teológiai, kateketikai, mind pedagógiai, lélektani témákra és más kapcsolódó elméleti és gyakorlati kérdésekre.

A lelki továbbképzés egyrészt több napos zárt lelkigyakorlat, másrészt félévenként két-két rekollekció legyen... három évenként többnapos lelkigyakorlat.”

Melléklet (5): Budapest – Esztergom Egyházmegye Katekéták beszámoló anyaga 2002.

*Melléklet (6): Országos Lelkipásztori Intézet 2001.
Neveléssel a boldogabb családokért konferencia programja*